

NETRADIČNÍ FORMA SPOLUPRÁCE STŘEDNÍ ŠKOLY S ORGÁNY MÍSTNÍ SAMOSPRÁVY NA PŘÍKLADU GYMNÁZIA ZLÍN – LESNÍ ČTVRŤ

Tomáš Danielis^a, Jan Hercik^b, Irena Smolová^b, Petr Šimáček^b

^a Gymnázium Zlín – Lesní čtvrť, Lesní čtvrť 1364, 761 37 Zlín, danielis@gymzl.cz

^b Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého, Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc, Česká republika

Abstrakt

Ukázkou netradičních forem spolupráce je společně realizované dotazníkové šetření mapující kulturní potenciál ve městě. Na realizaci šetření a jeho vyhodnocení se podílel odbor kultury Magistrátu města Zlín, studenti Gymnázia Zlín – Lesní čtvrť a katedra geografie Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci. Součástí projektu bylo seznámení studentů s metodami geografického výzkumu a praktickou aplikací v podobě sestaveného dotazníku, pilotního šetření, vlastního výzkumu a jeho vyhodnocení.

Klíčová slova: metody spolupráce, geografie, výuka zeměpisu

1. Úvod

V rámci řešeného projektu MŠMT NPV II nazvaného „Výzkum netradičních forem spolupráce středních škol s blízkými základními, středními i vysokými školami, se složkami místní samosprávy, firmami a dalšími subjekty“ byla jako jeden z konkrétních výstupů navázána spolupráce mezi Gymnáziem Zlín – Lesní čtvrť, katedrou geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Magistrátem města Zlína.

2. Metody spolupráce

Spolupráce mezi olomouckou geografii a zlínským gymnáziem trvá již delší dobu. V současné době obě instituce spolupracují na několika úrovních. Jedná se především o společné vytváření didaktických pomůcek (pracovní listy a metodické pomůcky např. k tématu přírodních hazardů), přednášky olomouckých geografů na gymnáziu, kooperaci s ekologickým sdružením Pasekáři a v neposlední řadě spolupráce s Magistrátem města Zlína. Všechny tyto aktivity si kladou za cíl především zkvalitnit a zatraktivnit výuku zeměpisu. Jak již vychází z definice geografie, tak tato věda, potažmo i školní předmět stojí na pomezí přírodních, humanitních a technických věd. Lze při jeho výuce tedy aplikovat reformou požadovanou interdisciplinaritu.

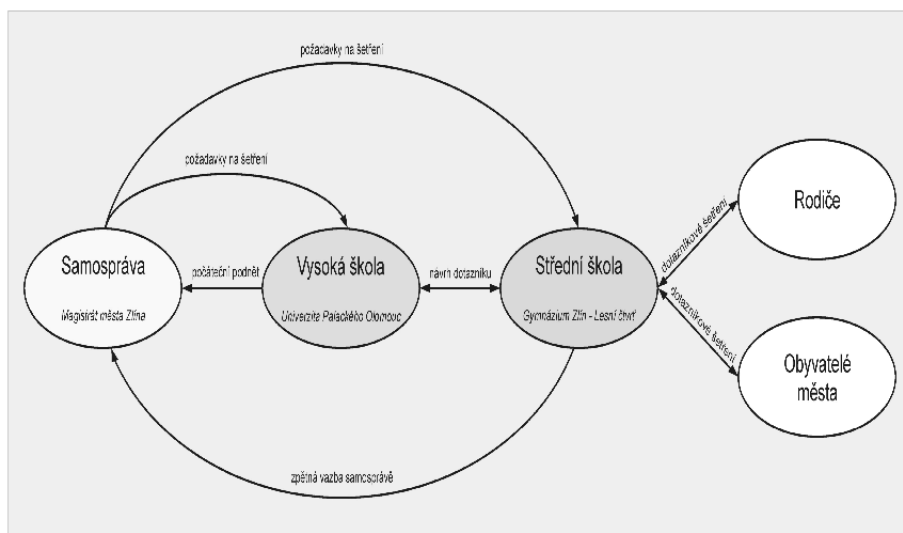
Co si však pod spoluprací střední školy se samosprávou lze představit? Většina lidí vidí možnou spolupráci jen ve dvou ze tří možných rovin. Těmi jsou především spolupráce na získávání finančních prostředků pro rozvoj školy a v některých případech i spolupráce ve formě přednášek představitelů samosprávy studentům či umožnění nahlédnout do struktur fungování městské či krajské samosprávy studentům formou exkurzí apod. Zatím jen zřídka kdy je využívána ona tzv. třetí rovina spolupráce školy

s orgánem samosprávy, a to kooperace na konkrétních lokálních projektech. Důvodů, proč je tato forma spolupráce dosud v praxi prakticky nevyužívaná, je několik a popel na hlavu by si měli sypat jak zástupci škol, tak představitelé samosprávy. Je samozřejmě mnohem jednodušší udělat pro studenty přednášku o fungování odboru kultury či přispět škole na vybavení nové učebny než se podílet na společném praktickém projektu, který by oběma stranám přinesl řadu výhod. Samospráva (v našem případě město) by u mladých lidí, kteří si v době svých středoškolských studií budují svou identitu, tříbí si své názory na svět a lační po tom, aby mohli být svému okolí něčím prospěšní, měla podchytit aktivní zájem o dění ve svém městě. Tímto dojde k většímu sepětí mladých intelektuálů se svým městem či regionem což v pozdějších letech, společně s jinými faktory, bude důležitým prvkem při rozhodování se o setrvání či odstěhování se z tohoto místa. Pro samosprávu má spolupráce se střední školou a jejími studenty i řadu dalších výhod. Avšak z hlediska dlouhodobého je právě aktivní zapojení studentů do života města aspektem pro samosprávu nejdůležitějším. Co ale přináší tato spolupráce škole a ještě lépe jejím studentům? Nejspíše každý student si alespoň jednou během své školní docházky položil otázku: „K čemu mi vlastně bude to, co se učím ve škole?“. Výuka především gymnaziálních studentů je stále velice často přehnaně teoretická a odpoutaná od praktického života. Nechceme samozřejmě tvrdit, že studenti gymnázií nejsou zapojováni do různých projektů. Většina těchto projektů však má tři zásadní nedostatky. Jedním je prostorová omezenost projektu (např. pouze na prostor školy), druhým je neaplikování jeho závěrů v praxi a třetím zapojení pouze úzké skupinky (ne-li jednotlivců) do řešení projektu. V našem projektu se snažíme všechny tyto nedostatky odstranit. Výzkum v rámci projektu nezahrnuje pouze uzavřenou „školní komunitu“, ale řeší praktický úkol tížící město, jehož výsledky by měly být použity v praxi a v neposlední řadě je do něj zapojena dostatečně velká skupina studentů.

Jak již bylo na začátku příspěvku řečeno, spolupráce olomoucké katedry geografie s Gymnáziem Zlín – Lesní čtvrť má již delšího trvání a je realizována různými způsoby. Na konci první poloviny roku 2008 byla po vzájemné dohodě nabídnuta spolupráce třetímu subjektu, a to Magistrátu města Zlína, na jehož projektech by školy, resp. gymnaziální studenti spolupracovali. Na magistrátě tato nabídka vzbudila nadšení a během několika málo týdnů byl gymnáziu a katedře geografie předložen návrh témat, která by zlíňští gymnazisté mohli pomoci řešit. Vedle jiných to bylo pro odbor dopravy vytvoření DVD prezentace lokality, kde je plánována stavba cyklostezky. Toto DVD by bylo poté předloženo hodnotitelské komisi při žádosti o státní dotaci ke stavbě cyklostezky. Nakonec byl realizován projekt odboru kultury zjišťující mezi občany využívanost neziskových kulturních zařízení, názory občanů na tato zařízení a jejich podněty ke zlepšení kultury ve městě. Úkolem studentů se stalo provedení dotazníkového šetření a podílení se na zpracování jeho výsledků.

Konečná forma dotazníku (viz. obr. 1) byla na gymnáziu dotvořena na počátku října. Studenti byli mezitím s celým úkolem a jeho praktickým využitím seznámeni a následně byli poučeni o metodách terénního geografického výzkumu. Vlastní dotazníkové šetření bylo prováděno dvěma způsoby. Zaprvé to bylo šetření studentů mezi svými rodinnými příslušníky a známými a zadruhé terénní šetření mezi obyvateli Zlína. Tato část proběhla ve středu 15. října mezi druhou a čtvrtou hodinou odpolední v prostoru zlínského náměstí Míru a zúčastnilo se ho přibližně 30 studentů z vyšších ročníků gymnázia. Studenti byli ještě před samotným šetřením na místě poučeni o zásadách správného jednání s respondenty a poté již ve dvojicích prováděli vlastní šetření (viz. obr. 2).

Během šetření měli za úkol nejen vyzpovídat co nejvíce lidí, ale také vyzpovídat co nejširší věkové spektrum občanů tak, aby byl získán reprezentativní vzorek umožňující další vyhodnocení. Díky tomu se studenti vedle jiného naučili navazovat sociální kontakty se zcela cizími a v řadě případů i mnohem staršími lidmi (viz. obr. 3, 4).

Obr. 1: Schéma spolupráce na projektu.

Obr. 2: Instruktáž před terénním šetřením (foto: Hercik, 2008).

Během terénního šetření se studenti setkávali převážně se vstřícnou reakcí občanů, kteří velice ochotně zodpověděli všechny otázky. Často se dokonce stávalo, že se se studenty dali do delšího rozhovoru k tématu Zlín a kultury. Jako i jiná lidská činnost, ani toto dotazníkové šetření se neobešlo bez menšího problému. Tím byla reakce zaměstnanců obchodního domu Zlaté jablko, ve kterém někteří studenti chtěli provést část šetření. Bezpečnostní služba obchodního domu však studenty nekompromisně z objektu vykázala.

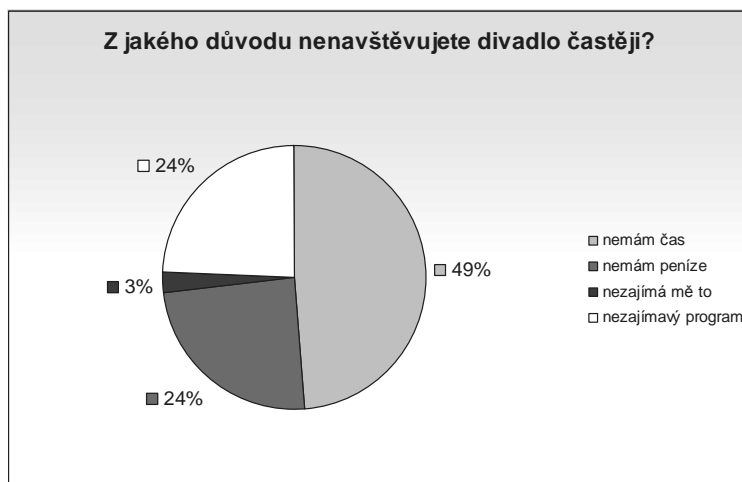
I přes tento menší zádrhel se dá říci, že šetření proběhlo v celku úspěšně. Během obou jeho částí bylo vyzpovídáno přes 350 občanů (k 31. 12. 2007 měl Zlín 78 066 obyv.) s vhodným věkovým rozdělením, díky čemuž následně zpracované výsledky získaly relevantní vypovídací hodnotu.

Obr. 3: Terénní dotazníkové šetření
(foto: Hercik, 2008).

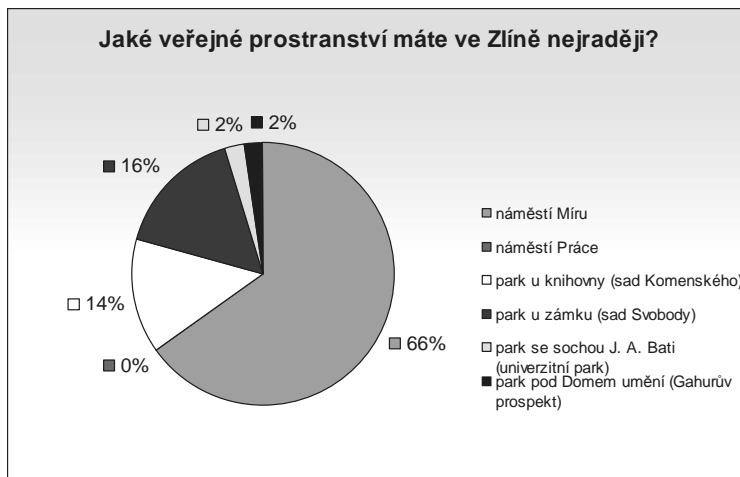

Obr. 4: Terénní dotazníkové šetření
(foto: Hercik, 2008).

Obr. 5: Ukázka grafického zpracování jedné otázky z dotazníku.

Po skončení terénní fáze, resp. sběru dat, došlo ve druhé polovině října k postupnému zpracování údajů. I k této části byli přizváni studenti gymnázia, jejichž úkolem bylo data z dotazníkové šetření převést do jednoduchých tabulek a grafů (obr. 5, 6). Tyto výstupy budou nakonec předány k vyhodnocení zpět odboru kultury Magistrátu města Zlína, který by podle dohody měl výsledky zakomponovat při úpravě strategie rozvoje města v oblasti kultury.

Obr. 6: Ukázka grafického zpracování jedné otázky z dotazníku.

3. Závěr

Na závěr shrňme cíle, které si projekt ve vztahu ke studentům Gymnázia Zlín - Lesní čtvrť vytyčil. Především je to ztraktivnění zeměpisu studentům, dále pak účast studentů při řešení praktických úkolů a jejich aktivní zapojení do života města. Přímo prostřednictvím terénního dotazníkového šetření si studenti měli ověřit a zdokonalit svou schopnost komunikace se zcela cizími lidmi a prověřit si schopnost navazování sociálních kontaktů. Již dnes lze říci, že část těchto cílů byla splněna. U některých však výsledky budou znatelné až za nějaký čas

4. Poděkování

Projekt vznikl za podpory řešeného grantového úkolu MŠMT NPV II 2E08021 „Výzkum netradičních forem spolupráce středních škol s blízkými základními, středními i vysokými školami, se složkami místní samosprávy, firmami a dalšími subjekty“.

Dotazníkové šetření se realizuje ve spolupráci Magistrátu města Zlín a Gymnázia Zlín Lesní čtvrť (v rámci projektu NFS – Neřádní formy spolupráce (www.pokupkaoskol.cz)).

ANKETA

I. Část směřující k rozpoznání potenciálu kulturního institutu Alternativa

1. Odkud jste se dozvěděl/a o Alternativě – kulturním institutu Zlín?

- z inzerce z internetu z plakátu či letáku
 od přátel jiným způsobem: _____

2. Navštěvujete Alternativu:

- pravidelně byl/a jsem jen jednou jen některé akce
 pouze výstavy nenavštěvuji

3. Jaké projekty byste uvítal/a? (kulturní pořady, vzdělávací, besedy a jiné)

II. Část směřující k rozpoznání potenciálu budovy užívané v současnosti jako sídla Krajské knihovny Františka Bartoše

1. Víte, kde se nachází ve Zlíně knihovna?

- ano ne
lokality: _____

2. Jak často knihovnu navštěvujete?

- pravidelně 1x týdně pravidelně 1x za měsíc občas (3x do roka)
 byl/a jsem tam pouze jednou nenavštěvuji

3. Pokud používáte k dopravě do knihovny auto, kde parkujete?

4. Navštěvujete programy v hudebním oddělení knihovny?

- ano ne

5. Využíváte v létě služby čítárny ve dvoře knihovny?

- ano ne

Obr. 7: Ukázka části realizovaného dotazníku.

5. Použitá literatura

1. Brychtová, Š., Fňukal, M. (2002): *Socioekonomická geografie, I. díl. Geografie obyvatelstva*. Geografie sídel. Pardubice: Univerzita Pardubice, 135 s.
2. Foltýnová, D. (2006): *Utility Of a GLOBE Data For Implementation GIS To School*. In Geografické aspekty stredo európskeho priestoru. Nitra: Univerzita Konstantina Filozofa v Nitre, s. 55–120.
3. Foltýnová, D., Svatoňová, H. (2008): *GIS And RS Project Teaching/Training*. In *Geography in Czechia and Slovakia*. Brno: Masaryk University, s. 472–476.
4. Osuch W. (2000): *Modyfikacja praktyk zawodowych studentów geografii związana z wprowadzeniem reformy szkolnej w świetle potrzeb i możliwości*. In: *Środowisko przyrodnicze i gospodarka Dolnego Śląska u progu trzeciego tysiąclecia* (zborník referátů), Wrocław: IG Uniwersytet Wrocławski, s. 393–394.
5. Osuch W. (2004): *Forming subject matter and didactic competence by geography students – candidates for teacher profession in Poland and selected european countries*. Geografie a promeny poznani geografickej reality. Ostravska Univerzita Ostrava, s. 532–540.
6. Smolová, I., Szczyrba, Z. (2008): *Místo, kde žijeme*. Olomouc: Prodos, 95 s.
7. Smolová, Szczyrba, Z. (2008): *Místo, kde žijeme*. Pracovní sešit. Olomouc: Prodos, 39 s.
8. Svatoňová, H. (2006): *Geoinformatics and Geographical Education in the Czech Republic*. In *Computer in geographical education: European perspective on developing exciting Geography*. 1. vyd. Bucurest : Cartea Universitara, s. 34–41.
9. Toušek, V., Vančura, M. (1997): *Aktuální problémy ČR - I. díl. Průmysl - 3. část*. Ostrava: Scholaforum, 40 s.
10. Voženílek, V., Fňukal, M., Nováček, P., Szczyrba, Z. (2003): *Zeměpis 5. Hospodářství a společnost (s komentářem pro učitele)*. Olomouc: Prodos, 79 s.
11. Voženílek, V., Fňukal, M., Szczyrba, Z. (2003): *Zeměpis 5. Hospodářství a společnost*. Pracovní sešit. Olomouc, Prodos, 47 s.